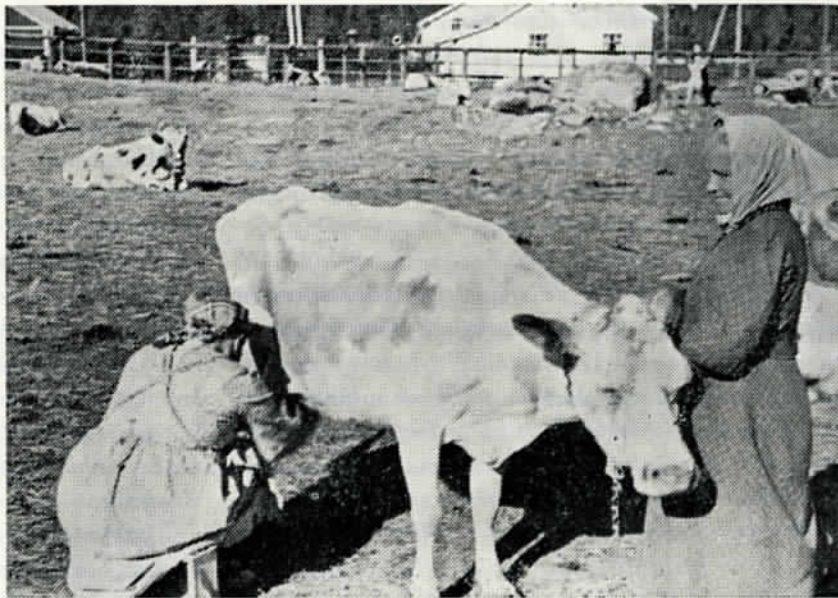

AUHANTÖISSÄ.

soaa polletun tilalle.

On taas hauska lypsää kadoksissa ollutta omaa lehmää.

Kaksi edesmennyttä Raja-Karjalan hyväntekijää.

IN MEMORIAM.

Viena-Aunukselle kirj. P. L.

Sota-aikana laski aseensa, ei rintamalla, vaan työstä ja vanhuudesta väsähtäneinä kaksi pitkäaikaita, tunnettua Raja-Karjalan rahvaan auttajaa, ystävää ja hyväntekijää: tohtorinrouva Tilma Hainari ja rovasti Sergei Okulov. He muuttivat tämän elämän rajantaakse iäiseen rauhan valtakuntaan melkein yksinajoin. Tohtorinrouva Tilma Hainari kuoli Helsingissä tammik. 23 p:nä ja rovasti Sergei Okulov siirtolaisena Kuopiossa helmik. 8 p:nä, edellinen 79 ja jälkimmäinen 87 ikävuodelaan.

He kuolivat kriitillisimpänä sota-aikana, jolloin kaikilla oli monenlaista ajattelua, hommaa ja huolta. Sanomalehdet kertoivat lyhyitä piirteitä heidän elonsa päivästä ja vaelluksistaan, mutta heidän toiminnastaan ja saavutuksistaan Raja-Karjalan hyväksi on vielä paljon sanottavaa; he ennättivät paljon tehdä kotiseutunsa Karjalan hyväksi. Mutta pois menneinäkin he elivät töissään ja rajakarjalaisten sydämissä. Molemmissa edesmenneissä oli suuri rakkaus Karjalaan tai paremmin sanoen Raja-Karjalaan;

molemmat tunsivat toistensa työn ja kunnioittivat toistensa harrastuksia.

* * *

Tohtorinrouva Tilma Hainarin rakkaus Raja-Karjalaan on helposti selitettävissä; olihan hän Ruskealassa, Karjalassa syntynyt ja tohtori O. A. Hainarin puolisona joutunut seuraamaan miehensä harrastuksia Raja-Karjalan rahvaan hyväksi. Ollessaan Sortavalan seminaarin lehtorina tohtori Hainari kiintyi Raja-Karjalan rahvaaseen. Tänä aikana hän keräsi vanhoja esineitä, runoja, vanhan kansan tietoa, kävi Raja-Karjalan saloilla karhuja kaatamassa, joten hän joutui hyvin likeisiin kosketuksiin rahvaan kera ja tutustui sen uskomuksiin ja tapoihin. Vaikka tohtori Hainari joutui Sortavalasta muuttamaan ja toimimaan toisella paikkakunnalla, ei hän Raja-Karjalaa unohtanut. Ja varmaankin rakkaus Karjalaan veti hänet myöhemmin rehtoriksi ja historian opettajaksi Sortavalan lyseoon.

Mutta Hainarin täytyi jättää poliittisesti syistä työmaansa Sortavalassa; kenraalikuvernööri Bobrikovin painostuksesta hän muutti Helsinkiin samanlaiseen toimeen. Mutta Helsingistäkin käsin Hainari toimi Raja-Karjalan hyväksi; eduskunnan ja monen komitean sekä toimikunnan jäsenenä hän antoi kortensa aina Raja-Karjalan asiain puolesta. Turhaa on tässä ruveta poimimaan niitä otteita ja tekoja, joita hän laajassa mitassa teki Raja-Karjalan hyväksi.

Tohtori Hainari kuoli 1910, ja hänen puolisonsa Tilma Hainari kulki miesvainajansa jälkiä hoitaen perinteinä Raja-Karjalaan kohdistuvia harrastuksia.

Sillä, mitä rouva Hainari teki opettajana Sortavalan lyseossa ja Helsingin suomalaisessa tyttökoulussa sekä opettajatoimensa ohessa kouluhallituksessa ravitsemis- ja vaatetusapurahojen jaossa kansakouluille ja vapaussodan jälkeen jäsenenä Suomen lasten avustustoimikunnassa, samoin kuin kansainliitossakin, sillä on pysyvä arvonsa. Merkittävimmän elämäntyönsä rouva Hainari suoritti kuitenkin naisliikkeemme palveluksessa, Suomen Naisyhdistyksen sihteerinä ja Suomen Naisten Kansallisliiton puheenjohtajana, jolloin hän innokkaasti työskenteli siveellisyyssasian hyväksi ja naispoliisiviran aikaansaamiseksi. Se, mitä hän puuhasi Raja-Karjalan kansan opetuksen hyväksi, on meille erikoisen läheistä. Siksi emme voi unohtaa rouva Hainarin toiminnan tätä puolta.

Niinä aikoina, jolloin tohtori Hainari kuoli, oli venäläistämistyö Raja-Karjalassa kiihkeimmillään. Venäläistämiskouluja syntyi Suojärvelle, Salmiin, Suistamolle ja Impilahdelle. Niiden vastapainoksi tarvittiin suomalaista valistustoimintaa. Kansakoulujen tekemä työ katsottiin tehokkaimmaksi syvämuokkaukseksi, paraimmaksi keinoksi muuttamaan takapajulla olevan rahvaan katsomuksia myönteisiksi suomalaiselle ajattelulle, suomalaiselle valistustoiminnalle sekä herättämään suomalaista kansallistuntoa. Suomalaisia kouluja tarvittiin, mutta mistä oli löydettävissä varoja niiden kannattamiseen. Suomalaiset isänmaanystävät, suomalaisten koulujen perustajat kääntyivät tunnettujen kansalaisten, valistusjärjestöjen ja yhdistysten puoleen. Runsaimmat rahalliset avustukset tulivat tohtorinrouva Tilma Hainarilta. Miten monta kirjettä, joissa pyydettiin avustuksia Raja-Karjalan kouluille, mahtoikaan rouva Hainari niinä vuosina saada! Kaikkiin kirjeisiin hän vastasi ja lähetti avustuksensa.

Mistä olivat ne varat peräisin, joilla hän avusti Raja-Karjalan kouluja? Rahankeräyksistään ja kouluista, joita hän avusti, kertoo hän seikkaperäisesti painetussa kertomuksessaan, jonka hän aikoinaan lähetti ystävilleen ja valistustyöntekijöille.

Tapasin useita kertoja rouva Hainarin milloin Sortavalassa, milloin Helsingissä. Monta kertaa tuli puhe niistä ajoista, jolloin hän venäläisten vallanpitäjien tietämättä keräili varoja Raja-Karjalan kouluille. Kerran

kysäsin, mikä oli häntä kannustanut tekemään sellaista voimakasta työtä suomalaiselle kansanvalistukselle rajaseudulla. Muistan jotenkin tarkkaan, miten hän sanoi:

— Syynä on se, että tunsin venäläistäjien pyrkimykset, ja toisaalta opettajain ja muiden kansalaisten kirjeet ja keskustelut puhuivat siitä hädästä, johon suomalainen sivistystoiminta ja Raja-Karjalan rahvas olisivat joutuneet, jos kansanvalistaminen olisi jätetty yksistään venäläistämiskoulujen huostaan.

Mainitussa, painetussa kertomuksessaan kertoi hän, kuinka hän joulukuussa 1911 lähetti asiaa selvitteleviä kiertokirjeitä likemmä tuhat kappaletta Helsinkiin ja maaseudulle. Muutamia päiviä myöhemmin sai hän rahaa kokoon melkein 11.000 mk. Joka vuosi uudisti hän keräyksensä, jota kesti v. 1911—1921, ja sillä ajalla hän oli keräystietä saanut kokoon likipitään 100.000 mk. Ne olivat huomattavia rahaeriä aikana, jolloin kaikki julkiset rahankeräykset hyviinkiin tarkoituksiin oli kielletty. Näin rouva Hainarinkin piti keräyksensä toimittaa kaikessa hiljaisuudessa.

Keräämillään varoilla rouva Hainari kannatti Moiseenvaaran, Kotajärven, Vuonteleen, Jehkilän, Kivijärven, Annantehtaan, Hyrsylän ja Ignoilan kouluja Suojärvellä ja Uuksujärven koulua Suistamolla, siis yhteensä 9 oppilaitosta. Mainittakoon vielä, että rouva Hainari maksoi alakoulujen opettajain palkat ja jakoi ruoka- ja vaatetusavustusta Varpakylän, Vegaruksen, Hautavaaran, Salonkylän ja Kaitajärven kouluille Suojärvellä; Käsnäselän, Orusjärven ja Manssilan kouluille Salmassa; Kontuvaaran, Leppäsyryn, Saran, Loimolan ja kirkonkylän kouluille Suistamolla; Kytäsyryn, Syskyjärven, Ruokojärven, Uomaan, Kitelän ja Koirinojan kouluille Impilahdella sekä Ägljärven koululle Korpiselällä.

Se työ, minkä rouva Hainari teki suomalaisen kansanopetuksen hyväksi venäläistämisajalla, on niin suuriarvoinen, ettei sitä voi numeroilla osoittaa. Rouva Hainarin ponnistuksista johtui, että mainitut koulut avasivat ovensa ja valmistivat sadoille rajakarjalaisille lapsille opintien suomalaisissa kouluissa, joissa heille kirkastui se tosiasia, etteivät he olekaan venäläisiä, jota venäläistämiskouluissa taottiin lasten päihin, vaan suomalaisia, vaikka heidän uskontonsa oli samanlainen kuin venäläisillä. Sadat nuoret miehet, jotka olivat saaneet kasvatuksensa rouva Hainarin kouluissa, taistelivat äskettäin päättyneessä vapaussodassamme uhraten kalleimpansa, oman henkensä isänmaan vapaudelle, kuten muutkin suomalaiset.

Hainarien elämäntyötä kunnioitettiin Suojärvellä m. m. antamalla erälle koululle Hainarien koulun nimi.

Rouva Hainari kävi eräitä kertoja Suojärvellä ja muissa rajapitäjissä. Silloin hän joutui kansan kiitollisuuden kohteeksi. Kesäaunnessaan Sortavalan Haavuksessa sekä Helsingin kodissaan hän sai kohdata rajakarjalaisia ystäviään.

Vuosikymmeniä kesti tämä molemminpuolinen hyvä luottamus ja ymmärtämys, joka oli virinnyt 60 vuotta sitten, ensin tohtoriin ja sitten rouva Hainariin.

* * *

Rovasti Okulov joutui tekemään pitkän ja monipuolisen päivätyönsä Sortavalassa. Suoritettuaan kurssin Pietarin pappisseminaarissa ja opiskeltuaan jonkun aikaa Pietarin hengellisessä akatemiassa, määrättiin hänet 1876 Sortavalan kr.-katolisen seurakunnan kirkkoherraksi, jona hän toimi 8 vuotta. Kun Sortavalaan perustettiin opettajaseminaari 1880, tuli hänestä seminaarin kr.-katolisen uskonnon lehtori vuoteen 1896 saakka. Seminaarin opettajana hän joutui kasvattamaan ensimmäiset kr.-katoliset opettajat Raja-Karjalaan. Sortavalan seminaarin toimintaa sai hän seurata sen perustamisesta alkaen sen viimeisiin vaiheisiin asti eli, lähes 60 vuotta. Seminaarin ensimmäisinä opettajina muisteli hän Sortavalan seminaarin toimintaa ensi aikoina ja sattuvin sanoin kuvaili sitä valtavaa kehitystä, joka Raja-Karjalassa oli kaikilla aloilla tapahtunut, puheessaan Sortavalan seminaarin 50-vuotisjuhlassa kesäkuussa 1930.

Pietarin apulaispiispa Antoni teki tarkastusmatkansa Suomessa 1887 ja 1888. Kun Antoni viimeksimainittuna vuonna oli Sortavalassa, pyrki Sortavalan seminaarin kr.-katolisen uskonnon opettaja Okulov piispan puheille. Antonin seurueeseen kuuluva rovasti Globov, Suomen hengellisen hallituksen puheenjohtaja, esti pääsyn piispan puheille. Mutta kun Okulov ei päässyt suusanallisesti ajatuksiaan esittämään, kirjoitti hän Pietariin Antonille laajan esityksen, joka kosketteli oloja kr.-katolisessa Karjalassa. Pian sen jälkeen Antoni sähkösanomalla tiedusteli, antaisiko Okulov luvan kirjoituksensa julkaisemiseen. Piispa painatti sen Venäjän suurimmassa, vanhimmassa ja enimmin levinneessä kirkollisessa aikakauslehdessä »Tserkovnija Vestnikissä». Venäjän suurimmat ja arvovaltaisimmat lehdet »Moskovskija Vjedomosti» ja »Novoje Vremja» julkaisivat siitä arvostelevia kirjoituksia.

Okulovin kirjoitus herätti ansaittua huomiota Venäjän kirkollisissa piireissä. Se sisälsi kuvauksen Raja-Karjalan rahvaan hengellisestä tilasta 1880-luvun lopulla. Siinä selitettiin ensimmäisen kerran ajatus Suomen kr.-katolisen hiippakunnan perustamisesta. Ja seurauksena oli, että Suomen kr.-katolinen hiippakunta perustettiin. Keisari vahvisti pyhän synodin esityksen tästä asiasta 1892.

Kaikissa rovasti Okulovin toimissa ilmeni pyrkimys kasvattaa kr.-katolisia karjalaisia ja antaa heille uskonnollisia tietoja kansan omalla kielellä. Tämä oli hänen pyrkimyksensä silloinkin, kun hän perusti 1880 muutamien samoin ajattelevien pappistoveriensä kera Sergein ja Hermannin veljeskunnan, jolle senaatti vahvisti säännöt 1885. Veljeskunnan tarkoituksena oli kansankielisen

kreikkalaiskatolisen uskonnollisen kirjallisuuden toimittaminen ja levittäminen kr.-katoliselle väestölle.

Ensimmäiset kirjat suomensi rovasti Okulov 1881 ja siitä lähtien työskenteli hän kirjain suomentamiseksi ja toimittamiseksi melkein 60 vuotta.

Se aika, jonka Antoni oli Suomen kr.-katolisen hiippakunnan ensimmäisenä arkkipiispana, oli kuin auringon nousua kauniina kesäaamuna. Arkkipiispa pyrki tekemään hiippakunnassaan parannuksia kulkien kansankielistä tietä. Hänen toimestaan asetti pyhä synodi 1896 uskonnollisten kirjain suomennoskomitean, jolle synodi varasi vuosittain määrärahan ja riittävän avustuksen. Raskaimman ja suurimman työn teki tässä suomennoskomiteassa rovasti Okulov. Elämän tehtävänsä hän suorittikin kr.-katolisen uskonnollisten kirjain suomentajana ja toimittajana. Okulovin suomentamain ja toimittamain kirjain luku lähentelee 300. Suomenkieli hänen kääntämässään kirjoissa on virheetöntä ja niissä kuvastelee kieleemme kehitys eri vuosikymmenien aikoina. Okulov kehittyi työssään, ja viimeisissä suomennoksissaan on kieli kaunista ja taipuisaa, eikä eroa sanottavasti parhaimpien kielenkäyttäjien kielestä.

Vuonna 1897 rupesi rovasti Okulov julkaisemaan Sergein ja Hermannin veljeskunnan kustannuksella »Aamun Koitto». Se oli uskonnollis-siveellinen aikakauslehti, joka levisi kr.-katolisen rahvaan keskuuteen, kuten se oli tarkoitettukin. »Aamun Koitto» oli toimitettu kr.-katolisessa sävyssä, mutta mikään tiukka kirkollinen lehti se ei ollut; siinä oli huomattavissa kansallinen henki ja sisälsi helppotajuista uskonnollista lukemista. Se ennätti tulla suosituksi rahvaan lehdeksi, jota senaikaisissa oloissa luettiin paljon Raja-Karjalassa.

Mutta kun venäläistäjät, lähinnä arkkipiispa Sergei, tietysti Kyprianan vaikutuksesta, alkoi vaatia »Aamun Koittoa» tiukempaa kirkollista sävyä ja myötämielistä henkeä venäläistämistoiminnalle, erosi Okulov ja jätti lehden toimittamisen. Mutta henkilöä, joka olisi pystynyt »Aamun Koittoa» toimittamaan, ei ollut helppo löytää. Silloin »Aamun Koitto» lakkasi ilmestymästä 1907—1918.

Kun sitten venäläistäminen kiihtyi laajan asteikon mukaan, eivät suomalaiset isänmaanystävät voineet jäädä syrjästä katselemaan. Paljon puuhattiin venäläistäjien työn vastapainoksi. Kun »Aamun Koitto» oli lakannut ilmestymästä, tarvittiin lehti, joka olisi selviteltyt rahvaalle venäläistäjien hommia ja aatteita. Syksyllä 1909 perustettiin »Omahinen»-lehti, jonka perustavassa kokouksessa oli rovasti Okulov. Tämä käytti useita puheenvuoroja ja antoi kannatuksensa ajatukselle uuden lehden tarpeellisuudesta.

Kun 1918 maamme tuli itsenäiseksi, alkoi »Aamun Koitto» jälleen ilmestyä entisen toimittajansa rovasti Okulovin henkiin herättämänä.

Vanhan uskonnonopettajan ja Raja-Karjalan vanhemman opettajapolven välillä kesti molemminpuolinen hyvä luot-

tamuksellinen ja ystävällinen suhde vuosikymmeniä loppuun asti. Kun ilmassa liikkui jotain pahaenteistä tai kylmää vastatuulta, joka tiesi koettelemuksia ja vastoinkäymisiä Raja-Karjalan kouluille, neuvoteltiin asioista Sortavalassa käydessä rovasti Okulovin kera. Hänellä oli aina hyviä neuvoja; virkistyneenä aina erottiin. Suurlakon jälkeen, jolloin vapaammat valtiolliset ajat koittivat, puuhattiin 1905 ja 1906 Salmiin suomenkielisiä jumalanpalveluksia, joka aiheutti paljon riitoja ja kiistoja. »Laotokassa», »Aamun Koitossa» ja muissakin lehdissä kosketettiin jumalanpalveluskieltä ja kirjoitettiin, että asia on oikea ja tarkoittaa salmilaisten parasta. Arvosteltiin kirkkopalvelusta, jonka olisi pitänyt asia panna vireille, mutta joka ei suomenkielisten jumalanpalvelusten puolesta tehnyt muuta kuin jarrutti vastaan.

Vanhon kirjeitteni joukosta osui käsiini rovasti Okulovin kirje 12/1 1907, siis kirje 33 vuoden takaa. Kirje puhuu siitä ajasta ja taistelusta, jota käytiin suomenkielisen jumalanpalveluskielen puolesta venäläistäjiä vastaan. Okulovin kirjeessä tulee näkyviin maltillisuus, tasapuolisuus ja asiallisuus, joka oli hänelle ominaista ja leimaantava. Hänen pitkistä kirjeistään jäljennän eräitä kohtia:

Arvoisa opettaja!

Pääsyy, minkä tähden kirjoitustanne emme ole tammikuun numeroon ottaneet, on se, että annoimme etusijan toiselle samansuuntaiselle kirjoitukselle, ja lehti on liian pieni mahdollittamaan molempain kirjoitukset. Teidän kirjoituksessanne on taas paljon persoonallisesti ärsyttävää ja riitaan sekä vihaan kiihoittavaa, ja itsehan Te ymmärrätte, ettei vähäinen, kerran kuukaudessa ilmestynvä hengellinen lehti, jonka tarkoituksena on rahvaan kasvatusta, ole riitalehdiksi sopiva. Minusta tuntuu myös, että Te muutamissa kohdin innostutte liiallisuusiin ja käsitte te asian hiukan yksipuolisesti. Nämät kohdat eivät olisi voineet lehdessämme jäädä ilman oikaisua toimituksen puolesta.

Menenpä nyt kirjoituksenne yksityiskohtiin. Ensiksikin minusta tuntuu, että katsantonne kansan uskonnolliseen tietämättömyyteen on liiaksi synkkä. Se on totta, että kun minä lähes 30 vuotta takaperin olin Salmissa papin virkaa hoitamassa, niin silloin uskonnollinen tila kansassa näytti oleva jotensakin samanlainen, jollaiseksi Te sitä kuvaatte; kun minä silloin lähien pappina muutamia yksilöitä, niin huomasiin sentään, että heillä on jonkunmoimen selvyyttä tärkeimmistä uskonnollisista asioista, vaikka he eivät sitä osanneet esille tuoda. Totta on, ettei toisilla sitäkään selvyyttä ollut. Mutta onhan siitä kulunut lähemmäksi 30 vuotta Onko mahdollista ajatella, että nuorempikin sukupolvi oleskelee vielä synkässä uskonnollisessa pimeydessä? Minä tahtoisin uskomalla uskoa, että uudet koulut ovat kylläneet hyviä siemeniä, että ne siemenet itävät ja odottavat vaan soveliaa aikaa puhjetaksensa kasviksi. Kylläjäin, maata raatavien pitäisi vaan tarkalla silmällä katsoa, missä ituset nousevat vaaliaksensa niitä erityisellä huolella.

Ei ole oikein, että Te syytätte kansan tietämättömyydestä kirkkoa itseään. Ei kirkko koskaan ole kannattanut pimeyttä, vaan vaatii aina kansan opettamista; ei kirkko hyväksy hengetöntä jumalanpalvelusta, vaan vaatii hengen ja sydämen toimintaa jumalanpalveluksessa; ei kirkko vastusta jumalanpalvelusta kansan omalla kielellä, vaan päinvastoin kannattaa sitä. Mutta Te luultavastikin tarkoitatte ei itse kirkkoa, vaan kirkon toimivia henkilöitä Salmissa. Niin se on selvästi sanottavakin, että syy on papeissa ja kirkon lähimmässä hallituksessa, joka ei ole kyennyt tai ei ole joutanut ottamaan tarkempaa selkoa kirkon kehityksen vaatimuksista Salmissa.

Lieneekö viisasta myös tehdä »Aamun Koitossa» suoranainen persoonallinen hyökkäys nykyisiin Salmin pappeja vastaan? — Mitä siitä johtuisi! Ainoastaan persoonallista närkästyä. Sotikov vielä uppinkaisemmin pursi suitsensa; — ei mitään muuta! Ja jos »Aamun Koitolla» on jotakin vaikutusta Salmin ymmärtämättömiin,

niin senkin se kadottaisi, sillä nämät närkästyisivät, eivätkä sen sanalle enää korvaansa kallistaisi.

Syytätte nykyistä piispa, joka on pettänyt teidän toiveenne suomenkielisen jumalanpalveluksen suhteen. Pitäisikö piispan nojautua persoonalliseen valtaansa, siirtää pois Sotikov ja asettua jyrkästi seurakunnan tahtoa vastaan? Mutta sehän olisi juuri semmoista byrokraattillista menettelyä, johonka suurin osa kaikkia paheita kirkkomme oloissa perustuu. Sitä paitsi olen kuullut, että piispa ei ole tahtonut näin pulmaista asiata omalla vallallaan ratkaista, vaan on jättänyt sen hengellisen konsistorion tutkittavaksi, niin että koko juttu on avonaisena, tutkinnon alaisena. Mahdollista on, että asiata konsistoriossa liian kauan viivytetään; kenties päätöskään ei tule suotuisa, mutta mitä sille mahtaa? Täytyy elää niissä oloissa, joissa on pakko elää, ja toimia aina mahdollisuuden mukaan olojen parantamiseen, johon on nyt Jumalan kiitos, vähän ryhdyttykin.

Se on kyllä totta, että työmaanne on kovin karua. Te viljelette uudispeltoa. Se on täynnä kantoja, vanhoja, kovia juuria ja kiviä. Kyntäminen, maan muokkaaminen on kovin vaikeata. Otsa hiessä sitä täytyy tehdä; kärsivällisyyttä siinä paljon vaaditaan. Mutta uskokaa: maa on itsestään ylen hedelmällistä. Muistakaa vaan aina, ettei työnne menesty vähääkään, jos sen sijaan, että rukouksella, voimienne mukaan, kenties kompastellen ja loukatun itseänne kantoja vasten, vetäisitte vaan toisensa viereen, rupeatte vimmatusti potkimaan haittana olevia kantoja ja kivimöhkäleitä! Olen usein katsellut kun kivityömiehet rakentavat kivijalkaa johonkin uljaaseen taloon. Näyttäisi siltä, etteivät he saa liikahtamaan isoa kivimöhkälää. Mutta vakavin, tyynin, varmin askelin lähestyvät työmiehet kiveä; miettivät vähän ja alkavat kangillaan liikutella sitä. Hitaasti liikkuu kivi, pitkä on sen matka, mutta yksimieliset kanget yhä vaan sysivät sitä milloin mihinkin kylkeen ja se menee vaan eteenpäin ja asettuu kauniisti määrättyyn paikkaansa kivijalkaan; sen viereen tulee samaa kyytiä toinen, sitten kolmas j.n.e. ja seisoo kuin seisookin mahtavalla, vahvalla kivijalalla uljas rakennus. Se laulu, jolla tätä kyyditsemistä hauskutetaan, ei ole tosin inkkään musikaalinen, mutta menettelee se sentään. Se on vaan: »uu-uh, ää-äh» — monen työmiehen laulu.

Se on oikein, kun Te tahdotte voittaa Herran huoneen suomenkielille jumalanpalvelukselle. Mutta taistelkaa sen aatteen edestä maltillisesti, periaatteitten kannalta, ärsyttämättä vastapuolta. Tuo vastapuoli nojaa kansan tahtoon, vaikkapa väärään suuntaan. Mutta kansantahto on kuitenkin kansantahto. Sen päälle ei saa ristiä vetää. Ottakaa siis te, asiata ymmärtävät, te opettajat ja kansan etevimmät jäsenet, työkanget käsiinne ja alkakaa niitä yksimielisesti liikutella. Tehkää työtä ahkerana, vaikuttavasti, määrätyn plaanin mukaan Muistakaa, ettette saa ruveta latomaan toista kivijalkakerrosta ennenkuin on ensimmäinen laskettu. Teitä ei vielä päästetä kirkkoon suomenkielillä jumalanpalveluksella sentähden, ettei kansa sitä tahdo. Herättäkää kansassa se tahto! Toimittakaa kouluissanne hartaushetkiä, hengellisiä luentoja suomeksi. Herättäkää kansassa rakkautta suomenkielisen hartauden toimittamiseen. Todistakaa sille, että kr.-katolisen kirkon hartautta on hyvä ja suloinen toimittaa omalla kielellä. Todistakaa harrastuksellanne, että pelko kadottaa uskontonsa suomenkielisen hartauden ilmaisen kautta on aivan perätön. Tällä kaikella Te panette hyvän pohjakerroksen kivijalalle, jonka päälle on mahdollista laskea toinen kerros.

Toivokaamme vaan parempia aikoja ja tehkäämme toivossa työtä.

Kaikella ystävyydellä

S. Okulov.

Tällaisia pitkiä kirjeitä oli rovasti Okulovilla aikaa kirjoitella Raja-Karjalan opettajille.

Rovasti Okulovin oli suotu toimia rehtorina ja opettajana 1918—1930 Sortavalan pappiseminaarissa, jossa hän kasvatti Raja-Karjalaan ensimmäiset kr.-katoliset papit omalla suomalaisella maaperällä, kuten aikaisemmin Sortavalan opettajaseminaarissa ensimmäiset kr.-katoliset opettajat.

Rovasti Okulov toimi johtavana sieluna sisälähetystyössä, vuosikymmeniä uskonnon opettajana Sortavalan kouluissa, kirkolliskokouksen jäsenenä ja siinä Suomen senaatin asettamassa komiteassa, joka laati asetukset Suomen kr.-katolisen kirkon hallinnolle. Karjalainen osakunta pyysi

hänet kunniajäsenekseen ja valtiolta antoi hänelle tunnustukseksi hänen ansioistaan Valkoisen Ruusun komentajamerkin.

Okulov sai rovestin arvon 1905, palitsan 1916, kultaisen rintaristin 1921 sekä mitran, korkeimman tunnustuksen palveluksistaan Suomen kr.-katolisessa kirkossa 1926 ja samana vuonna Viron kirkon Platonian ritarimerkin.

Rovasti Okulov oli huomattavin Suomen kr.-katolisen kirkon pappi, joka monipuolisella työllään ja henkilökohtaisilla ominaisuuksillaan painoi sinettinsä kirkkonsa asioihin. Okulovin tekemä työ oli hänen henkisten lahjainsa inspiroimaa. Hänen elämäntyönsä suuruus huomataan vasta jälestäpäin, kun selvitetään ja tutkitaan kr.-katolisen kirkon vaikutusta rajaseudun rahvaaseen. Venäläistäjät eivät milloinkaan saaneet Okulovia hommilleen myötämiseksi; hän pysyi aina passiivisena. Eikä yhdessäkään asiakirjassa löydy merkintää, joka osoittaisi Okulovin aktiivisuutta venäläistoiminnalle. Hän sai nähdä pitkistä päivätyöstään kypsä hedelmä: sai nähdä Raja-Karjalan kansan uudet kasvot, henkisten ja taloudellisten arvojen nousun; sai nähdä, että kansan kristilliset käsitteet kirkastuivat sen mukaan kuin sille annettiin tietoa omalla kielellä; sai nähdä elämänsä lopulla Raja-Karjalan kylät lukutaitoisina, peltojen suurenevan, karjan lisääntyvän ja kansan vaurastuvan. Rovasti Okulov sai kuulla senkin, että Raja-Karjalan kaikissa kirkkoissa jumalanpalvelukset pidettiin suomenkielellä, johon taistelujen tietä aikaisemmin pyrittiin, kuten hänen tähän sanatarkkaan jäljennetty kirjeensä 33 vuoden takaa osoittaa.

* * *

Teemme kunnia näille molemmille Raja-Karjalan auttajille ja hyväntekijöille. He molemmat tekivät työnsä sen rahvaan hyväksi, joka asui isänmaassamme, sillä maaperällä ja niissä kolkissa, joihin vihollinen hyökkäsi ja joissa käytiin niin monta taistelua ja pysäytettiin vihollisen eteneminen, mutta joka rauhanteossa luovutettiin. He eivät nähneet isänmaansa pienenemistä; ennättivät siirtyä iäisyteen ennen Moskovan raskasta rauhaa.

* * *

Ennenkuin edellä oleva kirjoitus oli toimituksellemme saapunut, annoimme latoa lehteämme varten seuraavan »Aamun Koiton» maaliskuun alussa ilmestyneessä numerossa olleen tarkastaja K. Merikosken laajan ja ansiokkaan muistelmakirjoituksen rovasti Okulovin elämäntyöstä. Koska tämä kirjoitus täydentää ylläolevaa ansiokasta kirjoitusta, julkaisemme tarkastaja Merikoskenkin kirjoituksen lyhennettynä.

Tarkastaja Merikoski selostaa aluksi, miten rovasti Okulov sai olla mukana seuraamassa kirkkokuntansa kehitystä ja osallistua sen hyväksi suoritettuun työhön yli kuudenkymmenen vuoden ajan. Tämä aika on ollut vaihtelevaa, nousua ja laskua, tyyntä ja myrskyä. Siihen si-

sältyy arkkipiispa Antonin valoisat vuodet, jolloin alkuopetus vakiintuu omakieliseksi, arkkipiispa Nikolain ajat venäjänkielen istutusyrityksineen suomenkielisiin seurakuntakouluihin, synkkä Kyprianon aika, jolloin tämä voimakasotteinen, aluksi halpa pappismunkki nousee aste asteelta Karjalan piispaksi ottaen käsiinsä koko Karjalan oikeauskoisen kirkon johdon alistamalla arkkipiispa Sergein johdettavakseen ja saattaen lopuksi johtamansa kirkon palvelemaan venäläisen valtiiovallan itsekkäitä pyyteitä sekä samaan jaksoon kuuluva aika, jolloin kiihkövenäläinen Serafim yrittää säilyttää venäläisyyttä Karjalassa. Mutta Okulovilla on onni nähdä myöskin sellainen aikakausi, johon sisältyy näiden mustien voimien kukistuminen ja sitä seurannut itsenäisen Suomen kr. katolisen kirkon 20 vuotta kestänyt vapauden aika.

Tämän johdannon jälkeen tarkastaja Merikoski selostaa Okulovin opintoja Pietarissa, hänen siirtymistään Suomeen suorittamaan pitkäaikaista ja siunausrikasta työtään, aluksi suomenkielisen jumalanpalveluksen hyväksi, hänen suuria ansioitaan ollessaan Sortavalan opettajaseminaarin kr. katolisen uskonnon opettajana 16 vuotta sekä hänen laajaa ja ansiokasta kirjallista toimintaansa, johon kuuluu yhtenä osana kolmattakymmentä vuotta kestänyt »Aamun Koitto» lehden toimittaminen. Okulovin elämäntyö käsittää paljon muutakin, m.m. hänen uskonnonopetuksensa muissakin Sortavalan kouluissa kuin seminaarissa, hänen olonsa Sortavalan perustetun kr. katol. pappisseminaarin johtajana ja hänen tärkeät tehtävänsä kirkolliskokousten ja koko kirkkokunnan asioissa. Suuriarvoisen työnsä takia, joka kohdistui lähinnä maamme kr. katol. kirkkoon, mutta josta koitui paljon siunausta koko maallemme, vainaja nautti suurta kunnioitusta myöskin maamme luterilaisten taholta.

Sitä kohtaa Okulovin elämäntyöstä, josta selvemmin ilmenee hänen horjumaton suomalaisuuskantansa, selostaa kirjoittaja »Okulov ja venäläistämisaika» nimisessä osassa. Otamme sen tähän kokonaisuudessaan:

»Jo pitkiä aikoja ennen kuin kenraalikuvernööri Bobrikov oli astunut ohjaamaan maamme kohtaloita, oli venäläisille oikeistopiireille täysin selvillä, että Sortavalan seminaarin toiminta oli mitä haitallisinta Karjalan venäläistämisyarkimyksille. Heti toimikautensa alkupuolella Bobrikov alkoikin sen tähden ohjata seminaarin työskentelyä venäläistäjille mieluisampaan suuntaan. V. 1899 hän vaati, että kr.katolisille sekä mies- että naisoppilaille oli seminaarissamme opetettava niin paljon venäjänkieltä, että he seminaarista päästyään voisivat tulla opettajiksi sellaisiin kansakouluihin, joissa venäjänkieli oli opetuskielenä tai opetusaineena. Tämä vaatimus oli alku loppumattomaan ajojahtiin seminaaria vastaan. Bobrikovin työtä jatkoi kenraalikuvernööri Seyn, jonka tarkoituksena oli seminaarimme lakkauttaminen ja sen muuttaminen Haminaan.

Okulov ei näinä vaikeina aikoina enää ollut seminaarin opettajana, sillä n.s. suomennoskomitean päätoimitajan virasta oli tullut tehtävä, joka vei hoitajansa kaikeksi ajan. Kun siis edellämäinitut hyökkäykset seminaaria vastaan alkoivat, oli Okulovin asema varmaankin paljoo helpompi kuin esim. hänen seuraajansa seminaarin uskonnon opettajan toimessa Sergei Solntsevin, jota karkoitus Sortavalasta sekä viran menettäminen alituisesti uhkasivat.

Mutta vaikkei Okulov siis viran puolesta ollutkaan mukana siinä venäläistämisen vastustus- ja jarrutus-

työssä, jota seminaarin opettajakunta koko sortovuosien ajan harjoitti, ei hän suinkaan ollut siitä täysin syrjässä. Yhdessä Solntsevin kanssa he suunnittelivat suhtautumista venäläishyökkäyksiin sekä menettelytapoja, ja luonnollista on, että vanhemman ja kokenemman Okulovin ajatus usein tuli molempien kannaksi, jonka mukaan sitten toimittiin.

Okulovin suhde Raja-Karjalan venäläistämisyarkimykseen oli alunpitäen ollut aivan selvä. Jo niin aikaisin kuin v. 1888 hän joutui lausumaan julki suomalaisen ajatuskantansa, jota hän myöskin uskollisesti noudatti pahimminakin vainovuosina. Mainittuna vuotena hän kirjoitti piispa Antonille Pietariin laajan esityksen Suomen Karjalan kr.-katolisen seurakuntien tilasta lausuen siinä m.m.:

'Yhtenä suomalaisen kreikkalaiskatolisen papin velvollisuutena toisinaan pidetään seurakuntalaisten venäläistyttämistä. Tietysti jokainen venäläinen, olkoon hän pappi tai maallikko, voi tuntea itsessään taipumuksia siihen, mutta minun mielestäni ei ole tarpeellista asettaa tätä pyrkimystä papin välttämättömäksi velvollisuudeksi. Joka tapauksessa papin tulee lujasti muistaa, ettei hänellä ole oikeutta tehdä ortodoksisesta uskonnosta venäläistyttämistyön välikappaletta.

Jos suomalaisten venäläistyttämällä ymmärretään heidän muuttamistaan katsomuksiltaan, tavoiltaan, luonteeltaan ja kieleltään venäläisiksi, en tunne minkäänlaista taipumusta tällaista venäläistyttämistä kohtaan. Rakkaus omaan isänmaahan ja kaikkea omaa kohtaan on suomalaisissa kuten yleensä pohjoismaalaisissa sangen voimakas. Ortodoksiset suomalaiset eivät muodosta poikkeusta tässä tapauksessa. Ainoastaan harvat, huonoimmat ja kehityksen alkeellisimmilla asteilla olevat kansan edustajat voidaan saada luopumaan tästä jalosta isänmaallisuuden tunteesta.'

Tämä Okulovin, silloin vielä nuoren papin suomalaisuusohjelma ei jäänyt vain hänen omaksi johtotähdekseen, vaan siinä lausuttujen periaatteiden ympärille ryhmittyi sortovuosien aikana koko kr.katolinen isänmaallinen kansanaines. Oikeamieliset venäläisetkin myönsivät, että kirkon tulee pyrkiä toteuttamaan vain omia, korkeita päämääriään, eikä palvella maallisia tarkoituksia. Mutta valtiotalta todennäköisesti painosti kirkon johtajia tukemaan venäläistyttämistyötä.

Okulovin aloitteesta tuli esille v. 1888 kysymys oman, kr.katolisen hiippakunnan perustamisesta Suomeen, Ylämainitussa kirjelmässään piispa Antonille hän lausui tämän suuren ajatuksen ja v. 1892 se toteutui. Suomen arkkipiispaksi määräsi keisari Aleksanteri III Antonin, Pietarin apulaispiispan.

Sortovuosien aikaiset venäläiset lehdet, erityisesti Moskovskija Vjedomosti ja Novoje Vremja, sisälsivät alituisesti mitä ilkeimpiä hyökkäyksiä Sortavalan seminaarin opettajia ja henkilökohtaisesti myöskin Okulovia vastaan. Mutta Pietarin hengellisen hallituksen äänenkannattajakin katsoi asiakseen parjata häntä. Kerran Okulov kirjoitti tällaisen kirjoituksen ilmestymisen jälkeen arkkipiispa Antonille ja ilmoitti aikovansa vastata tehtyyn aiheettomaan hyökkäykseen. Mutta Antoni kehoitti häntä jättämään sanomalehtipolemiihin sikseen ja hänen tahtoaan oli luonnollisesti noudatettava.

Karjalan kr.katolinen papisto oli jo ennen sortovuosia jakautuneena kahteen leiriin. Toinen tahtoi, että kirkon oli mukauduttava suomalaisiin oloihin ja että sitä oli kehitettävä suomalaiskansalliseksi. Toinen suunta, jota

edustivat varsinaiset venäläiset papit, piti luonnollisena, että kirkkoa oli johdettava venäläisessä hengessä. Suomalaisen katsantokannan omaavia pappeja oli venäläistämisaajan alkaessa ja sitä ennen useita. Kun he eivät uskaltaneet kokoontua virallisesti neuvottelemaan yhteisistä asioista, keksittiin sellainen keino, että tultiin mieluisesti Sortavalan markkinoille ja niiden loputtua kerääntyttiin huomaamattomasti yhteen neuvottelemaan tärkeistä asioista. Näillä kokouksilla oli suuri merkitys, sillä ne selvensivät menettelytapoja ja antoivat ryhtiä sekä tukea hajallaan asuvalle papistolle. Rettelöittä ei kuitenkaan päästy, ja Okulov joutui näistä kokouksista antamaan selityksen Viipurin hengelliselle hallitukselle. Kun kokoukset kuitenkin olivat olleet täysin epävirallisia, vieläpä vierailun luontoisia, päästiin asiasta kunnialla. Mutta entistä suurempaan varovaisuuteen tiedustelu kuitenkin pakotti.

Koko sortokaudenkin ajan jaksoi Okulov horjumatta säilyttää suomalaiskansallisen, karjalaisen katsantokantansa ja toimi sen mukaisesti. Hän ei ollut mikään taistelujen mies, vaan tyyni ja tasainen ahertaja, joka puhui vähän ja toimi sitä enemmän. Siitä varmaan johtuikin, että hän sai olla paikallaan ja vaikuttaa pappeihin sekä opettajiin, joista monet kymmenet omistivat hänen mielipiteensä ja tulivat mukaan lujittamaan venäläisvastaista rintamaa. Okulov on mies, joka luultavasti ei koskaan vielä ole kadottanut malttiansa. Hänen luonaan ovat käyneet piispat ja muut mahtimiehet, joskus uhkaavinakin, mutta aina hän kulki vakaasti omaa tietään. »Kun minulle esitettiin sellaista, mitä en voinut hyväksyä, vastasin sävyisästi ja esitin omat mielipiteeni», kertoo Okulov vaatimattomasti. »Luulen sen monta kertaa minua auttaneen pahastakin kohdasta. Tarvinneko minun mainitakaan, että niinä vaikeina aikoina horjumattomasti uskoin ja luotin Jumalan johdatukseen kansojen elämässä, ja se antoi minulle luottavaisen, rauhallisen mielen.»

MITEN IHMISEN IKÄ KULUU.

Muuan oppinut esitti Nizzan tieteellisessä kongressissa äskettäin, että 70-vuotias ihminen on nukkunut 23 vuotta elämässään. Puhumiseen hän on käyttänyt 13 vuotta, aterioimiseen 6 vuotta ja ruumiinsa puhtaanapitoon 1,5 vuotta, kun taas huvitteluun on käytetty 23 vuotta.

— Sanokaahan, onko totta, että tässä kylässä on syntynyt eräs suuri mies, kuten olen muistavini?

— Ovat puhuneet joutavia; kyllä kaikki tämän meidän kylän lapset ovat pieninä syntyneet.

Eräs Silavaisen asiakkaista on erittäin hidas maksamaan laskunsa. Sen johdosta S. lähettää hänelle seuraavan kirjelmän:

— »Arvoisa Herra! Kuka on minulta ostanut useampia tavaraeriä maksamatta? Te! Kuka sitten lupasi selvittää asian kolmen kuukauden kuluessa? Te! Kuka siitä huolimatta ei ole maksanut penniäkään kahdeksan kuukauden kuluttua? Te! — Kuka siis on konna, valehtelija ja petturi? Te, hyvä herra! Mitä suurimmalla kunnioituksella. Kalle Silavainen.»